

Professional scientific publication

Collection of scientific articles and theses

According to the results of International Scientific and Practical Web-Congress of Economists and Jurists

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL Web-CONGRESS

"ECONOMICS, LAW, SOCIETY: resume of 2016"

**Winterthur (SWITZERLAND)
October 27-28, 2016**

**Based on
"The genesis of genius"**

Winterthur (SWITZERLAND) 2016

UDC 33, LBC 65
UDC 34, LBC 67
ISBN 978-7-662418-75-6

The International Scientific and Practical Web- Congress of Economists and Jurists
"ECONOMICS, LAW, SOCIETY: resume of 2016" Winterthur (Switzerland)
October 27-28, 2016.

Published by order of the Scientific Presidium of the Council of ISAE
"CONSILIUM".

The International Scientific and Practical Web-Congress of Economists and Jurists
"ECONOMICS, LAW, SOCIETY: resume of 2016", professional scientific publi-
cation, - ed.dep.: Geneva (Switzerland), Minsk (Republic of Belarus), Odessa
(Ukraine), St. Petersburg (Russian Federation), 2016, p. 344

Information about published articles is regularly provided to **Russian Science
Citation Index** (Contract No 14393).

Theses of reports are presented in author's edition as of international and national
legislation on the date of the Congress.

ISBN 978-7-662418-75-6

9 787662 418756

© **Authors, 2016** ©
The International Scientific Association of Economists "CONSILIUM", 2016

Professional scientific publication

Collection of scientific articles and theses

Section 21. Actual issues of the criminal, penalty and procedure law, forensic science

Zatsepin Alexander Mihajlovich

THE VALUE OF PROPER CRIMINAL OFFENCE IN MODERN RUSSIA301

Kryklyvets Dmitriy

FOUNDATIONS FOR APPELLATE REVIEW OF INVESTIGATING JUDGE'S RULINGS 306

Section 22. Administrative Law and Procedure

Sinianskyi K.P.

THEORETICAL AND LEGAL CLASSIFICATION OF LIABILITIES.....309

Section 23. Municipal law and the development of local self-government

Komarevtseva O.O.

REVIEW OF PRACTICE OF CONDUCTING THE FEDERAL REGISTER OF MUNICIPAL NORMATIVE-LEGAL ACTS IN OREL313

Section 24. Civil and arbitration proceedings

Ahmach Anna

RIGHT OF JUDICIAL DEFENCE: SCIENTIFICALLY-LEGAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF CIVIL PROCEDURAL LEGISLATION317

Section 25. Forensic psychiatry, forensic medicine and legal psychology

Pletenetska Alina

EXPERT ASSESSMENT OF MEDICAL CARE TO PATIENTS OF THE HOSPITAL OF AMBULANCE MEDICAL CARE.....324

Section 26. Financial law and regulation of financial policy

Matveeva E.V.

LEGAL NATURE OF THE ANTI-CORRUPTION REGULATION PROCESSES329

Khomenko D.A.

THE PRINCIPLES OF CONSTRUCTION OF THE BUDGET SYSTEM OF UKRAINE333

Chernadchuk V.D.

PECULIARITIES OF SUBJECT COMPOSITION OF LEGAL RELATIONS OF BANKS INSOLVENCY341

Section 24. Civil and arbitration proceedings

RIGHT OF JUDICIAL DEFENCE: SCIENTIFICALLY-LEGAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF CIVIL PROCEDURAL LEGISLATION

ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ: НАУКОВО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Ahmach Anna

Ph.D., assistant of the Department of Civil process Yaroslav Mudryi National Law University of Ukrain, Kharkiv, Ukraine

Ахмач Ганна Михайлівна

*к.ю.н., асистент кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету України імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: mailforann@mail.ru
095-50-37-443*

Abstract. *In the article the last legislative updates are analysed in the judicial system of Ukraine, and also project of changes in the Civil judicial code of Ukraine in the aspect of realization of right of judicial defence. Bringing of changes in the active civil procedural legislation of Ukraine is offered.*

Keywords: *civil procedure, legal proceeding, civil procedural legislation, judicial system.*

Анотація. *У статті аналізуються останні законодавчі зміни у судовій системі України, а також проект змін до Цивільного процесуального кодексу України в аспекті реалізації права на судовий захист. Запропоновано внесення змін до чинного цивільного процесуального законодавства України.*

Ключові слова: *цивільний процес, судочинство, цивільне процесуальне законодавство, судова система.*

Право на судовий захист та справедливий суд гарантується ст. 7 нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. (далі – Закон), доступність правосуддя для кожної особи забезпечується відповідно до Конституції України та в порядку, встановленому законами України. Законом внесені зміни в

систему судоустрою України, що має безпосередній вплив на реалізацію права на судовий захист та подальший розвиток цивільного процесуального законодавства, підтверджую актуальність дослідження вибраної теми.

Метою дослідження є аналіз нових положень Закону, а також проекту змін до ЦПК, які було сформульовані Радою з питань правової реформи, Закону «Про прокуратуру» в аспекті реалізації права на судовий захист у цивільному судочинстві, внесення відповідних пропозицій щодо вдосконалення цивільного процесуального законодавства.

Проблемні питання реалізації права на судовий захист у цивільному судочинстві привертають увагу таких процесуалістів як Бобрик В. І., Вільгушинський М. Й., Гусаров К. В., Комаров В. В., Луспенник Д. Д., Попов О. І., Сакара Н. Ю., Шевчук С. та ін. Однак низці питань, що охоплюються цією проблемою, залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження.

Так, відповідно з положеннями ст. 17 нового Закону судоустрої України будуть за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою. Систему судоустрою складають місцеві суди, апеляційні суди, Верховний Суд. Для розгляду окремих категорій справ в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди.

Склад та структура Верховного Суду регулюються ст. 37 Закону, якою зазначено, що до складу Верховного Суду входять судді у кількості не більше двохсот; у складі Верховного Суду діють п'ять палат, зокрема Велика Палата Верховного Суду, Касаційний адміністративний суд, Касаційний господарський суд, Касаційний кримінальний суд, Касаційний цивільний суд. З урахуванням спеціалізації суддів у кожному касаційному суді утворюються судові палати з розгляду окремих категорій справ, рішенням зборів суддів визначається кількість та спеціалізація судових палат касаційного суду з урахуванням вимог частин п'ятої (у Касаційному адміністративному суді) та шостої (у Касаційному господарському суді) цієї статті та судового навантаження. Інші палати у касаційних судах створюються за рішенням зборів суддів касаційного суду. Слід окремо підкреслити неврегульованість питання про структуру Касаційного цивільного суду, яке потребує доопрацювання.

Привертає увагу складність та тривалість процедури утворення нових судів відповідно з Законом, мабуть саме тому після набрання чинності Законом не внесені відповідні зміни до Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК), система судоустрою потребує вдосконалення та уточнень. Так, у розділі XII Закону («Прикінцеві та перехідні положення») визначені строки та порядок створення нових судів - апеляційні суди, які були утворені до набрання чинності Законом, продовжують здійснювати свої повноваження до утворення апеляційних судів у відповідних апеляційних округах (не пізніше трьох років з дня набрання чинності Законом). Верховний Суд створюється на матеріально-технічній базі Верхов-

ного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України. Верховний Суд утворюється протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом. До початку роботи Верховного Суду та до набрання чинності відповідним процесуальним законодавством, що регулює порядок розгляду справ Верховним Судом, Верховний Суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України діють у межах їх повноважень, визначених процесуальним законом.

Крім того, з положень Закону не зрозуміло, яка судова система діє в Україні – трирівнева чи чотирирівнева, спеціалізовані суди є окремою ланкою системи судустрою чи структурним підрозділом Верховного Суду. Законом також не визначено статус Верховного Суду та його співвідношення з іншими судами [1, с. 3].

Як цілком слушно зауважує І. В. Бобрик, ускладнення системи судустрою ускладнює й судочинство, що негативно впливає на його ефективність та реалізації права на судовий захист. Тому чотирьохінстанційна система судочинства однозначно є більш складною і менш ефективною, ніж триланкова. Спеціалізація ж судової діяльності забезпечує якість правосуддя, є невід’ємною ознакою сучасної судової влади [2, с. 10].

Привертає увагу участь прокурора у цивільному процесі як особи, якої за законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Закон України від 14.10.2014 р. «Про прокуратуру» конкретизує виконання прокурором представницької функції в суді, - прокурор у випадках та порядку, встановлених законом, здійснює процесуальні та інші дії, спрямовані на захист інтересів громадянина або держави. Однак у новому Законі «Про прокуратуру» (ч. 2 ст. 23) підстави участі прокурора у цивільному процесі, який здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства), зужені (відповідні зміни внесені у ст. 45 ЦПК). Прокурор здійснює представницьку функцію щодо громадян тільки у випадках неспроможності такої особи самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права, реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, за умови невиконання або неналежного виконання захисту законними представниками або органами, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи. При цьому законодавець не враховує такі причини неспроможності особи самостійно захищати свої права, як похилий вік або тяжку хворобу, що, на нашу думку, перешкоджає реалізувати громадянам конституційне право на судовий захист.

Як зазначає Н. Ю. Сакара, доступність правосуддя пов’язана не лише з фізичним доступом до суду й судових процедур, а також з захистом порушених прав і свобод за допомогою належних, тобто справедливих процедур [3, с. 48]. У даній

ситуації доступність правосуддя обмежена не тільки фізичним доступом, а й неспроможністю особи ефективно захищати свої права в суді.

Слід зазначити, що у проєкті змін до ЦПК, який розроблений Радою з питань судової реформи, участь прокурора у цивільному судочинстві обмежена – він може вступити у справу за своєю ініціативою у справу не на будь-який її стадії, а тільки до початку розгляду справи по суті, що також негативно впливає на реалізацію права на судовий захист. Звертає увагу протиріччя між положеннями проєкту та Закону – у п. 2 ч. 6 ст. 23 Закону встановлено право прокурора в порядку, передбаченому процесуальним законом, під час здійснення представництва інтересів громадянина або держави у суді вступати у справу, порушену за позовом (заявою, поданням) іншої особи, на будь-якому етапі судового провадження. Крім того, як у чинному ЦПК, так й у проєкті змін до ЦПК, не визначені повноваження прокурора у другій формі - вступ у справу, провадження у який відкрито за позовом інших осіб. Такі повноваження потребують відповідних уточнень у ЦПК [4, с. 16].

Викликає певні зауваження нова редакція ст. 98 та ст. 100 законопроекту змін до ЦПК. У ст. 100 законопроекту наявність спору про право цивільне, яке вбачається із заяви і поданих документів, не зазначено як підстава відмови у видачі судового наказу. Замість цього положення передбачається лише подання заяви з порушенням вимог ст. 98 ЦПК. Однак, у цьому випадку ст. 98 законопроекту потребує відповідних уточнень – п. 4 ч. 2 ст. 98 після слів «вимоги заявника і обставини, на яких вони ґрунтуються» доповнити словами «та які підтверджують безспірність його прав».

У п. 9 постанови пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23 грудня 2011 року № 14 «Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження» зазначено, що відсутність документів, які підтверджують наявність суб'єктивного права у заявника, порушення суб'єктивного права або виникнення права вимоги, вказує про наявність спору про право [5].

Реалізації права на судовий захист в апеляційній та касаційній інстанціях суттєво перешкоджають строки апеляційного та касаційного оскарження, встановлені чинним ЦПК. Відповідно з положенням ст. 294 ЦПК у разі оскарження судового рішення апеляційна скарга подається протягом десяти днів з дня його проголошення (для осіб, які брали участь у справі, але не були присутні у судовому засіданні під час проголошення судового рішення, - десять днів з дня отримання копії цього рішення); ухвала суду першої інстанції в апеляційному порядку може бути оскаржена протягом п'яти днів з дня її проголошення (з дня отримання копії ухвали, якщо ухвалу було постановлено без участі особи, яка її оскаржує). У ст. 325 ЦПК передбачено, що касаційна скарга подається протягом двадцяти днів з дня набрання законної сили рішенням (ухвалою) апеляційного суду.

Законопроектом збільшені строки апеляційного та касаційного оскарження – на рішення суду апеляційна скарга може бути подана протягом тридцяти днів, а

на ухвалу - протягом п'ятнадцяти днів з дня його (її) проголошення (ч. 1 ст. 294); у касаційному порядку судове рішення може бути оскаржено протягом тридцяти днів з дня його проголошення (ч. 1 ст. 325). Така позиція законодавця підвищує ефективність реалізації права на судовий захист. Підкреслюючи позитивний внесок нової редакції ст. 325 законопроекту, потрібно звернути увагу на певні недоліки – із змісту законопроекту не зрозуміло, який строк касаційного оскарження ухвали суду, хоча у ст. 324 зазначено, що учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі (якщо суд вирішив питання про їх права, свободи чи обов'язки) мають право оскаржити у касаційному порядку ухвали суду першої інстанції та ухвали апеляційного суду. Крім того, у законопроекті строк апеляційного та касаційного оскарження судового рішення однакові. Така позиція законодавця є нелогічною, перешкоджає ефективному судовому захисту – строк подання касаційної скарги на судове рішення потрібно збільшити, на нашу думку, до шістдесяті днів, що дійсно сприяє реалізації права на судовий захист.

Чинним ЦПК не врегульовано питання апеляційного оскарження судового рішення у разі відкладення складання повного тексту рішення, що ускладнює його оскарження. У законопроекті це питання вирішено - у абзаці другому ч. 1 ст. 294 законопроекту зазначено, що у разі оголошення у судовому засіданні лише вступної та резолютивної частини рішення (ухвали) суду або якщо справа була розглянута без повідомлення та виклику учасників справи, строк апеляційного оскарження має обчислюватися з дня складання повного судового рішення. Тобто особа, яка звертається до суду з апеляційною скаргою, має реальну можливість належним чином обґрунтувати свої вимоги та захистити порушені, невизнані або оспорювані права, свободи чи інтереси у суді апеляційної інстанції.

Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ протягом 2015 року опрацьовано та підготовлено 54 висновки з відповідними зауваженнями та пропозиціями до значної кількості законопроектів, які стосуються судоустрою, статусу суддів, а також окремих положень матеріального та процесуального законодавства. Разом з тим пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ зазначає, що робота судів цивільної та кримінальної юрисдикції потребує стабільності та підвищення ефективності. Зокрема, зважаючи на певну обмеженість та винятковість процесуальних повноважень суду апеляційної інстанції у цивільних справах, наприклад, неможливість скасування рішень судів першої інстанції з направленням справ на новий судовий розгляд, чим зловживають суди першої інстанції та допускають порушення норм процесуального законодавства, які неможливо виправити на стадії апеляційного провадження та які нерідко виправляються на стадії касаційного провадження, що нерідко призводить до того, що суб'єктам права вчиняються штучні перешкоди для ефективного судового захисту [6].

Суттєвим кроком до вдосконалення законодавства є збільшення повноважень

суду апеляційної інстанції у законопроекті, - ст. 307 законопроекту («Повноваження апеляційного суду») доповнена новими повноваженнями апеляційного суду за наслідками розгляду апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції: у випадках, передбачених ЦПК, визнати нечинним рішення суду першої інстанції; скасувати рішення и направити справу для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю; у випадках, передбачених ЦПК, визнати нечинним своє рішення (ухвалу) повністю або частково і прийняти одне з рішень, які зазначені у п. п. 1-6 ч. 1 ст. 307 ЦПК.

Певної корекції потребують окремі положення ст. 328 ЦПК України, зокрема повноваження судді-доповідача щодо відкриття касаційного провадження, в тому числі відмову в його відкритті; про зупинення виконання рішення (ухвали) суду, яке набрало законної сили; про поновлення строку на подання касаційної скарги, - відповідно із ст. 328 ЦПК зазначені питання суддя-доповідач вирішує одноособово. З урахуванням правового статусу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ як єдиного в Україні суду касаційної інстанції з розгляду цивільних справ, рішення якого є остаточними і не підлягають оскарженню, зазначені питання доцільно вирішувати у колегіальному складі суду, що спрямовано на запобігання судових помилок, обґрунтованість та об'єктивність судових рішень [7, с. 13]. Нажаль у Проект не внесені відповідні зміни до ст. 328 ЦПК.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок про наявність окремих позитивних змін у системі судоустрою України, а також оптимізації законодавчого врегулювання судового захисту у цивільному процесі. Однак слід звернути увагу на необхідність внесення системних та більш детальних змін до цивільного процесуального законодавства.

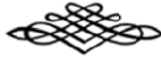
Література:

- 1). Татаров О. Судова реформа: безсистемність закону про систему судоустрою //Юридичний вісник України. – 2016. - №23 (10-16 червня). – С. 3.
- 2). Бобрик В. І. Спеціалізація судів та диференціація процесуального законодавства: проблеми оптимізації цивілістичного правосуддя //Юрид наука: наук. Юрид. Журн. – 2015. - №3. – с.7-13.
- 3). Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах : монографія. – Х. : Право, 2010. – 256 с.
- 4). Ахмач Г. М. Проблемні питання законодавчого врегулювання участі прокурора у цивільному процесі України //Проблеми реформування прокуратури: матеріали науково-практичної конференції (Харків, 15 квітня 2016 р.). – Х.: ВД «Право», 2016. – С.15-17.

- 5). Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23 грудня 2011 року № 14 // Постанови пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (2011-2012). Правові позиції щодо розгляду судами окремих категорій цивільних справ / упоряд. : Д.Д. Луспенник, О.С. Ткачук ; за заг. Ред. М.П. Пшонки. – К. : Ін Юре, 2012. – 336 с.
- 6). Про підсумки роботи судів цивільної і кримінальної юрисдикції у 2015 році та завдання на 2016 рік: Постанова №1 Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 12 лютого 2016 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_za_2016_rik.html.
- 7). Євфграфова Є. Вирішення питань права судом касаційної інстанції (теоретико-практичні аспекти) // Віче. – 2012. – № 6. – с. 10 – 13.

According to the results of International Scientific and Practical Web-Congress
of Economists and Jurists

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL Web- CONGRESS

" *ECONOMICS, LAW, SOCIETY: resume of 2016* "

Winterthur (SWITZERLAND)
October 27-28, 2016.

Based on
"The genesis of genius"

Languages of publication: English, Russian, Ukrainian

Managing editor: Hutz IB
Design: Shtraunberg EZ
Technical editor: Shultz AL

The International Scientific and Practical Congress of Economists and Jurists " **ECONOMICS, LAW, SOCIETY: resume of 2016**", professional scientific publication, - ed.dep.: Geneva (Switzerland), Minsk (Republic of Belarus), Odessa (Ukraine), St. Petersburg (Russian Federation), 2016, p. 344

Published in author's edition. Editorial department is not responsible for the contents.

The International Scientific Association of Economists "CONSILIUM"

Web-page: www.isaec.info
E-mail: science@isaec.info